

Mapování památek zatopených na Mělnicku v roce 2002



Přírodní škola 2003
Jaroslav Burdych, Petr Kudláček, Jakub Volf

Dostává se vám do rukou sborník skupiny kostely, která se zabývala stavem sakrálních památek v mělnickém okrese, po povodních v roce 2002. Naši skupinu tvořili tři studenti z vyššího gymnázia. Před zahájením výzkumu jsme prostudovali odbornou literaturu a regionální mapu a kontaktovali paní Mgr. Renatu Špačkovou, historičku. Připravili jsme si plán, podle kterého jsme postupovali .

Při výzkumu jsme se seznámili s řadou zajímavých lidí, kteří zachraňovali s velkým osobním nasazením historické památky.

Zajímavé byly naše dny na mělnickém proboštství. Poskytli nám zázemí i mnoho informací. Na oplátku jsme jim pomohli s drobnými opravami na faře. Obohatily nás i zajímavé rozhovory. Poznali jsme jiná společenství, se kterými se běžně nesetkáváme a museli jsme vyvinout své diplomatické umění, abychom se s nimi domluvili.

Cíl

Naším cílem bylo zdokumentovat zaplavené kostely na Mělnicku, ve kterých se kvůli povodním našly nové stavební propozice. Nasbírané informace následně uvést do čitelné formy a poté vytvořit sborník a hlavně utvořit benefiční výstavu.

Metodika

1) informace ohledně historie jsme zjišťovali především z archivů, knihoven a výpovědí pamětníků.

2) zjišťování dalších informací ohledně dnešního stavu (popis interiéru a exteriéru, nebo fotografie a kresby) jsme prováděli přímo na místě vybraných objektů.

Vrbno - kostel sv. Kříže

Historie

12. stol. - postavena loď z kvádříkového zdiva
pol. 14. stol - postaven gotický presbytář
1. pol. 16. stol. - postavena hranolová věž
1. pol. 18. stol. - kostel barokně upraven
1790 – kruchta barokně (pozdně) upravena
19. stol. - celá stavba upravena
1903 - vyzdobení interiéru
1970 - uskutečněn archeologický průzkum

Exteriér

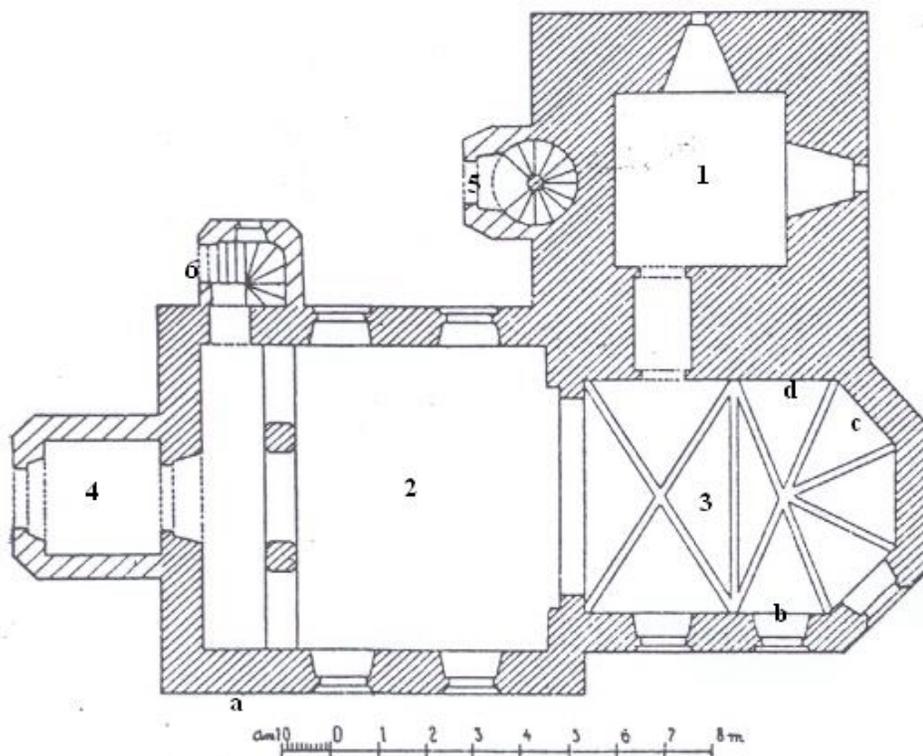
Kolem celého kostela je vykopán odvodňovací kanál. Celá loď je postavena v románském slohu. Zřetelné je typické kvádříkové zdivo, které je pro románský sloh typické. Presbytář byl přistaven v gotice. Na jižní straně byl nově objeven starý gotický portál s kamenným ostěním. Na západní straně přistavený barokní přístavek slouží jako vchod. Na severní straně je také barokní přístavek, který byl postaven kvůli schodišti na kůr. Na jižní straně jsou 4 novodobá okna z roku 1903 a na severní straně 2 okna, která jsou s nimi shodná. Věž na jižní straně je gotická, z 1. pol. 16. stol.. Před věží se nachází barokní kaple s osmihranným půdorysem.

Interiér

Do kostela se vstupuje hlavním vchodem ze západní strany, barokním přístavkem. Při pohledu do hlavní lodi spatříte do výšky cca 70cm omláčenou omítku a díky tomu i řadu stavebních prvků, o kterých se doposud nevědělo. Na jižní straně spatříte gotický portál, ale s vnitřními hranami zachovanými z románské doby. Dále se v presbytáři na jižní straně objevilo zazděné gotické sedile ze 14. nebo 15. století. Hned nalevo vedle ní je zazděný výklenek, dříve používaný pro odkládání obřadních nástrojů. Podlaha je v celém kostele odstraněna a tím byly v presbytáři odkryty původní základy románské apsidy a hlavní lodi. Pod vnější omítkou v presbytáři je v severní části vidět zbytek gotických fresek a freskové výzdoby sanktuáře. Taková výzdoba byla pravděpodobně v celém presbytáři. Nynější výzdoba kostela pochází z roku 1903, stejně jako oltáře a další vybavení. Pod oltářem byla objevena kamenná gotická mensa. Apsida má křížovou žebrovou klenbu také z gotiky. Konzole, zakončující žebra klenby na severní straně, znázorňuje divého muže a naproti je zase s motivem rostlin. Ostatní hlavice jsou obyčejné. Na stropě mezi žebrovím je malba znázorňující nebe a kolem žebrovím jsou ornamenty, ale vše bude pravděpodobně přetřeno. Na konci hlavní lodi je barokní kůr a také novorenesanční varhany sériové výroby. V kostele je ještě unikátní elektroinstalace z roku 1920, ale kvůli nedostatku bezpečnosti bude odstraněna. V apsidě jsou pouze 3 okna z jižní strany. V jednom z nich je zachovaná freska anděla, součást barokní výzdoby, ze které pocházejí i všechna okna.

V hlavní lodi jsou okna posazena níž než v apsidě, jinak jsou stejná, pouze mají čiré sklo. Na severní stěnu presbytáře kostela nasedá pozdně gotická věž, jak lze usoudit podle velmi tlustých zdí. Protože věž slouží i jako sakristie, vede z ní 2m dlouhá chodba, která je sklenuta segmentovou klenbou a ústí do presbytáře. Přímo za vstupem do chodby je vpravo cca 0.6m nad zemí malý oválný kamenný otvor vysoký cca 20cm, široký cca 30cm a hluboký cca 20cm. Tato chodba je umístěna v jižní stěně sakristie. Dveře do chodby měly původně kamenné gotické ostění, které bylo později nahrazeno kamenným obdélníkovým rámem. Původní kamenný gotický rám byl pravděpodobně umístěn do vchodu na schodiště, na západní straně věže z venku. Do obdélníkového rámu jsou zasazeny původní okované železné dveře. Na dveřích je zřetelné, jak původně byly zasazeny do gotického rámu a po výměně za obdélníkový rám byly dveře upraveny. Vlevo od dveří je výklenek s dřevěnými dveřmi a dřevěným ostěním. Výklenek slouží jako skříň pro ukládání obřadních předmětů. Východní strana sakristie má jedno malé okno se zdobenými mřížemi. Na severní straně věže jsou vchodové dveře se třemi kamennými schody. Tyto dveře byly do věže vybourány až později. Vpravo od dveří je elektrická rozvodna z počátku 20.století. V západní stěně sakristie je jeden malý obdélníkový výklenek. Celá sakristie má strop překlenutý valenou klenbou. Celá místnost je bíle omítnuta a ve výšce cca 1.9m je světle žlutý proužek s lístečky. Do výšky cca 1m je omítka omlácená až na zdivo.

- 1) gotická věž; 2) románská loď; 3) gotický presbytář; 4) barokní přístavek; 5) schody na věž; 6) přístavek postavený kvůli schodišti na kůr
- a) objevený gotický portál; b) objevené gotické sedile; c) objevená freska, pravděpodobně gotická; d) objevené fresky kolem sanktuáře



Plány do budoucna

Celý vnitřek se omítne sanační omítkou do 1 m. Kostel se z vnějšku nově omítne a zadělá se odvodňovací kanál. Peníze na opravu se získávají z povodňových fondů. Nově objevené věci se znovu zadělají, omítnou a nechají se na pospas času.

Pšovka – kostel sv. Vavřince

Historie Pšova

Podle pamětní knihy Augustiniánského kláštera na Pšovce z roku 1712, se uvádí, že klášter byl založen, rytíři Smilem z Cít'ova a Pavlem z Luštěnic. Ke klášteru připojili i svůj majetek, zvláště mu pak odevzdali kostel sv. Vavřince mučedníka, který je starší než klášter sám.

Tolik se uvádí v nejstarší Augustiniánské literatuře. Ale není zaručena její pravdivost. V jiných historických listinách se vyskytují ještě dvě údajná data založení kláštera 1266 a 1268. Z nich je pravděpodobnější druhé uvedené, jelikož víme ze zprávy Jana Beckovského, že bylo uvedeno v nápise na kostele.

V roce 1789 byl klášter koupen Marií Ludmilou, kněžnou z Lobkovic, za 38000 zlatých. A následně byl téhož roku Josefem 2 zrušen. Ambity, které spojovali budovu kláštera s kostelem, byly zazděny roku 1866 a byl postaven nový vchod do kostela z ulice Čertovská; rovněž byla postavena fara na místě dřívějšího hřbitova.

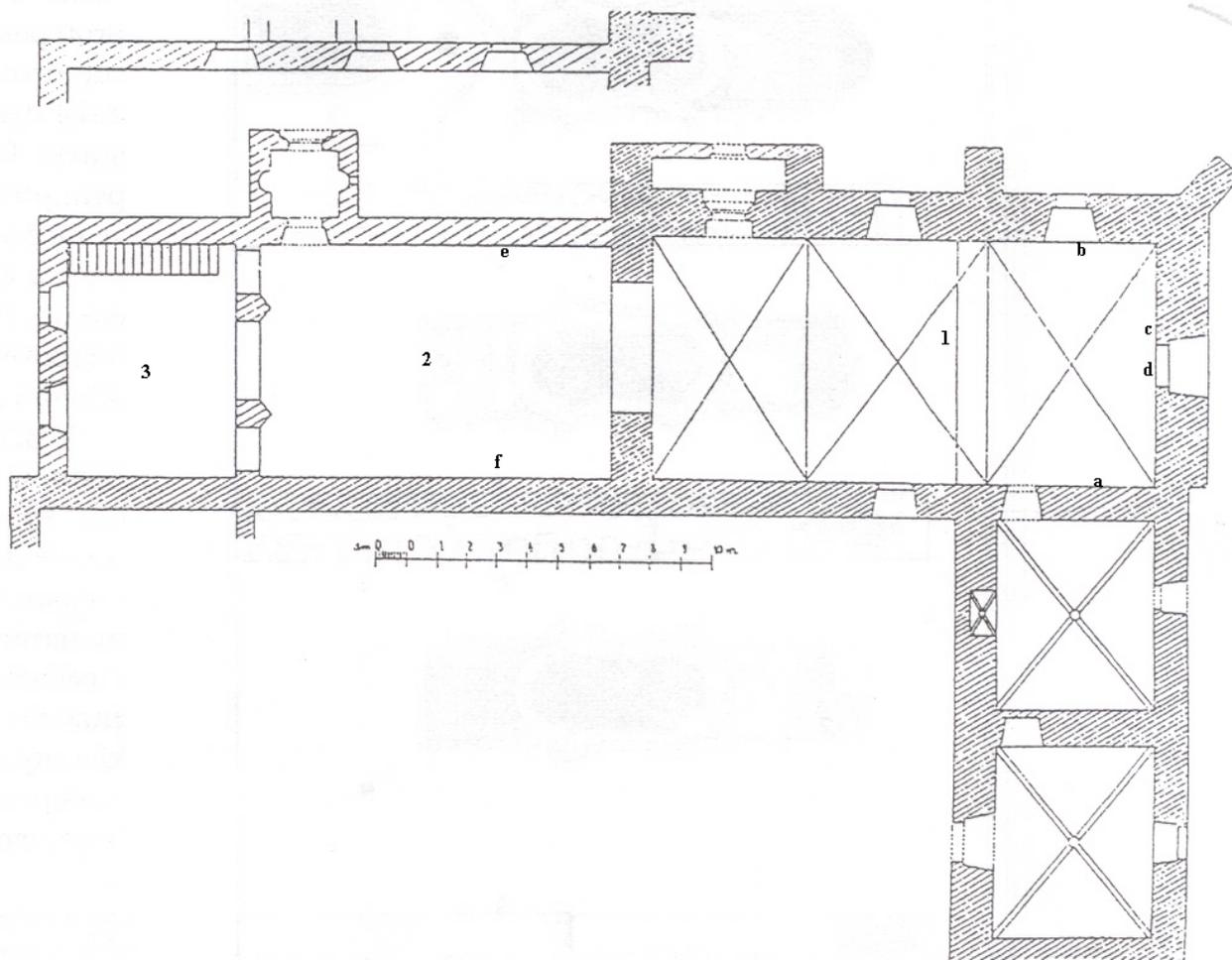
Exteriér

Východní průčelí kostela zdobí velké gotické okno. Okno bylo v období baroka zazděno a bylo uděláno menší jako doplněk k oltáři. Barokní okno bylo zazděno také. Pod lomený oblouk gotického okna bylo vybudováno okno kulaté,. Nad tímto oknem je malé okénko sloužící jako světlík. V pravé části průčelí je opěrný sloup, kterým začíná severní stěna. V severní stěně jsou dohromady 4 opěrné sloupy vzdálené od sebe cca 4m. Tyto sloupy byly dříve kamenné, odstupňované a nahoře se sedlovou stříškou. Dnes jsou sloupy omítnuté, bez stupňování a bez stříšky. Mezi každým sloupem je jedno barokní kasulové okno. Mezi čtvrtým a třetím sloupem je přistavěna barokní předsíňka s barokním ústupkovým portálem. Na obou stranách od portálu jsou do zdi vtesané kříže, cca 1,2m vysoké. Vpravo od portálu se nacházejí další tři barokní kasulová okna. Pod třetím oknem je další barokní předsíňka se sedlovou střechou a kamenným ústupkovým portálem, který je také barokní. Na rohu západní a severní stěny je 6m dlouhý kamenný taras, zakončený šestibokou raně barokní márnicí se slepými arkádami. Zajímavostí je, že se po povodních neotevřela a nikdo neví, jak to v márnici vypadá. Na západní stěně jsou vedle sebe dvě okna volského typu a nad těmito okny se nalézá vysoké obdélníkové barokní okno. Na jižní stranu kostela přiléhá klášter. Na jižní straně je zřetelné snížení střechy kláštera - původně byla střecha ve vyšší úrovni. Kostel i klášter mají obyčejnou sedlovou střechu. Na střeše kostela je osmihranný sanktusník s pozlacenou makovicí. Sanktusník byl dříve gotický jako všechna

okna v kostele. Později došlo k barokní přestavbě. Celý komplex je omítnutý světle béžovou omítkou.

1) presbytář; 2) loď kostela; 3) kůr

a) gotické sedile; b) gotický sanktuář; c) pravděpodobně novodobé fresky; d) plechový kříž; e) objevená freska Jana Nepomuckého; f) objevená freska ukřižovaného Ježíše



Interiér

Dřevěný hlavní oltář je barokní, s obrazem sv. Vavřince. Na špici je malý oválný obraz. Po stranách oltáře jsou dva andělé s palmovou ratolestí a vavřínovým věncem. Pod oltářním obrazem (za menzou) se nachází u zdi plechový ukřižovaný Ježíš Kristus vysoký cca 1,5 m. Svatostánek je bez dvířek. Za oltářem jsou zbytky malované omítky, pravděpodobně novější. Nalevo od oltáře se nalézá gotický sanktuář se štukovaným orámováním. Napravo od oltáře gotické kamenné sedile s barokní nikou, která je zdobena štukovanou hlavičkou andělíčka. Všechny tyto dispozice, jak sedile, tak sanktuář, se objevily díky povodním a to kvůli rekonstrukci elektroinstalace. Sedile těsně nasedá na kamenné barokní ostění, které zdobí vstup

do sakristie. Před presbytářem jsou dva neznámé náhrobky. Napravo od presbytáře je zazděná chodba do kláštera, zjištěna díky sondáži památkářů. Nad vchodem do chodby je zakryté okno, vedoucí také do kláštera. V kostele je dohromady šest vedlejších oltářů, ale zajímavé jsou jen dva a to díky nově objeveným freskám pod oltářními obrazy. Na levé straně je zasvěcen sv. Janu Nepomuckému. Na fresce klečí sv. Jan Nepomucký se svatozáří. V pozadí Karlův most, na kterém stojí vojáci a hází Jana Nepomuckého z mostu. V pravém rohu jsou dva andělíci, držící znak českého království - dvouocasého lva.

Oltář na pravé straně je zasvěcen sv. Josefovi. Na fresce je ukřižovaný Ježíš Kristus, pod ním klečící žena. Hned z prvního pohledu je patrné, že freska nezapadá do rámu obrazu, z toho usuzujeme, že na místě těchto oltářů byly oltáře starší a byly jen malované. Při vítězném oblouku na pravé straně se nalézá dřevěná barokní kazatelna. Všechno vybavení a zdobení oltářů a kazatelny bylo přemístěno na faru, kde se bude později restaurovat. Na pravé straně před vítězným obloukem jsou zřetelné praskliny, které opisují tvary původních gotických oken, dnes zazděných. Na pravé straně před vítězným obloukem jsou tři fresky. Fresky mají stejný rám jako protější kasulová okna. Na fresce blíže k vítěznému oblouku je sv. Anežka, dále sv. Ludmila a sv. Cecílie. Kůr podpírají dva sloupy s korintskými hlavicemi. Sloupy jsou zdobeny volutami a římsami. Mezi sloupy je štukovaný motiv mušle. Na kůru jsou barokní varhany se čtyřmi anděly. Varhany jsou funkční. Římsy jsou zdobeny z druhé strany malovaným sklem, na kterém je drátěné pletivo, zdálky připomíná fresku. Na skle jsou ornamenty a dva obličejové sv. Terezie a sv. Filomény.

Plány do budoucna

V kostela bude dokončena elektroinstalace a zabezpečovací systém. Bude vykopán odvodňovací kanál a kostel bude nově omítnut. Bude se také restaurovat vybavení kostela. Nově objevené propozice (sedile, sanktuář) budou znovu zadělány a omítnuty. Peníze se získávají od ministerstva kultury (200 000 Kč), církevních organizacích (charita, biskupství), Švýcarského městečka Wtzykom (100 000 Kč). Letošní náklady budou 2 000 000 Kč.

Hořín – hrobka Lobkowiczů

Historie

V jihovýchodní části vsi Hořín se nachází hřbitov s barokní hrobkou. Po obou stranách jsou při vstupu na hřbitov dvě sochy od Jana Fencla. Hrobka rodu Lobkowiczů byla postavena architektem Janem Garserem z Vídně a stála 34000 zlatých. Kaple, která se nachází nad hrobkou, byla slavnostně vysvěcena 20. srpna 1853 Bedřichem Schwarncerberkem, kardinálem a arcibiskupem pražským. Kaple byla zdobena pískovcovým oltářem, na kterém byly ostatky sv. mučednice Kristiny. Do hrobky pod kaplí bylo roku 1849 přeneseno 13 členů knížecí rodiny a v pohřbívání Lobkowiczů se zde pokračovalo.

Exteriér

Na hřbitově se nalézá velká osmihranná barokní kaple s kopulovitou (pravděpodobně zvonovitou) střechou a s křížem na vrcholu. Střecha má osm vikýřů. Všechny stěny kaple jsou shodné, až na stěnu s hlavním vchodem, která má barokní ostění zdobené volutami. Ke vstupu vede dvojité kamenné schodiště, mezi nímž se nalézá vchod do krypty se železnými dveřmi, které jsou ve špatném stavu. Každá stěna kaple má ve výšce cca 4m okno volského typu o průměru cca 1,5m. Ve výšce cca 1,2m se nachází menší obdélníkové okno. Kolem kaple je do půlkruhu vystavěná cihlová zeď s náhrobky Lobkowiczů.

Do kaple vedou dva vstupy - ten hlavní, s již zmiňovaným barokním ostěním, druhý vchod vede přes kryptu.

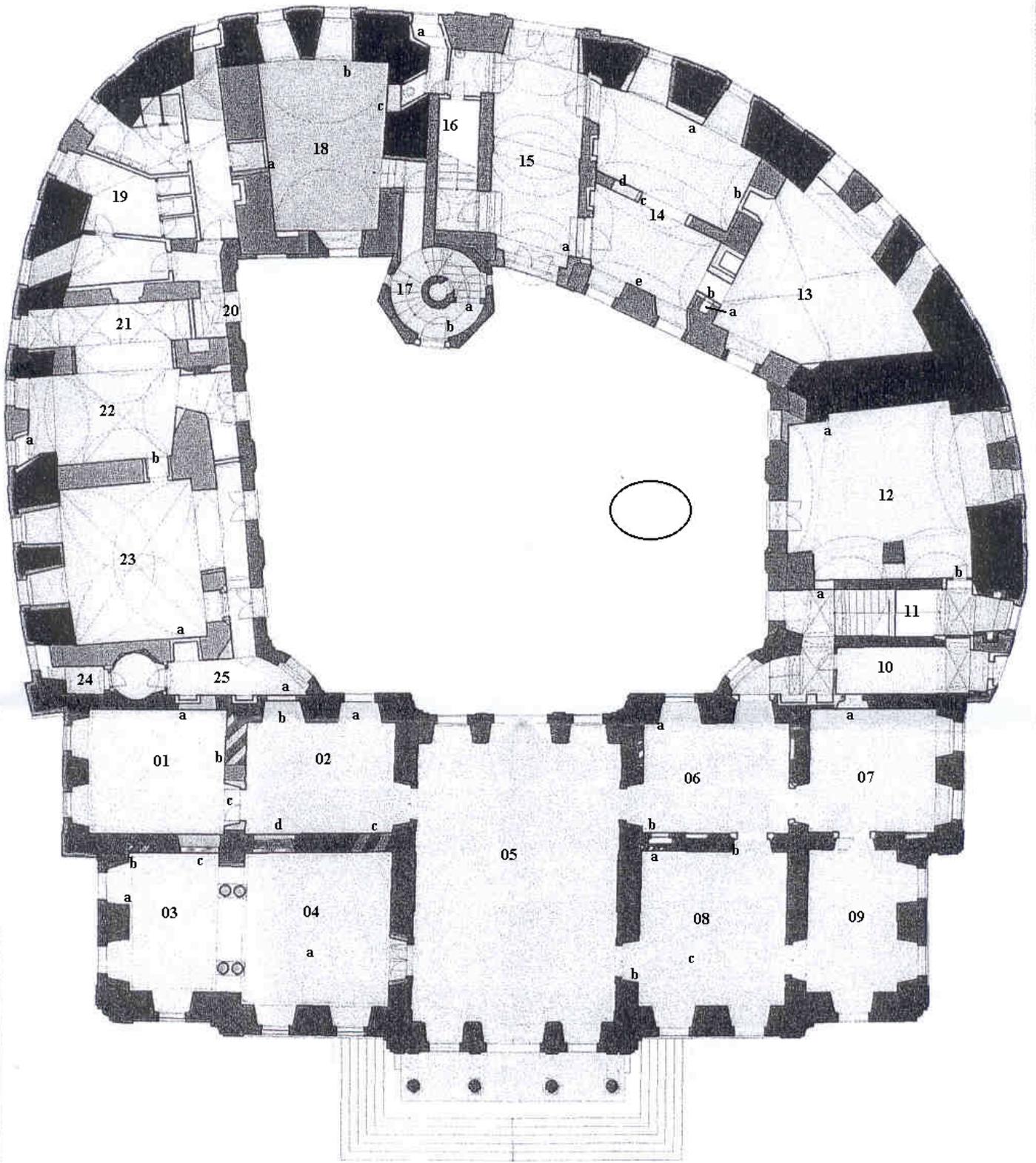
Interiér

Do krypty se schází po kamenném schodišti. Na konci schodiště jsou druhé dvoukřídlé železné dveře, za kterými je osmihranná místnost s kopulovitým stropem. Na přechodu ze stěny do kopule je osm větracích průduchů. Pod každým průduchem, s výjimkou dvou průduchů nad vchody, jsou tři velké otvory na rakve. V kryptě se po zemi válí rozbité rakve vypadlé z výklenků. Po pravé straně je východ z krypty s kamenným půlkruhovým schodištěm (a utrženým zábradlím), které ústí do kaple. Naproti východu z krypty je malá, zakulacená chodba. Po stranách chodby jsou malá obdélníková okna, na konci této chodby je výklenek a další dveře do kaple. Naproti hlavnímu vchodu je kamenná socha Ježíše s utrženou pravou rukou. Socha se nalézá na kamenné mense. Na levé a pravé straně jsou kamenné náhrobky. V každém rohu kaple jsou barokní štukované sloupy s hlavicemi. Na pravé straně je vchod na kůr s dveřmi. Na kůru jsou varhany. Varhany jsou v dost špatném stavu, chybějí všechny píšťaly i některé klapky. Celá kaple působí neudržovaně, už jen díky centimetrové vrstvě výkalů od holubů, kteří se zde usadili.

Liběchov - zámek

Historie

Poprvé se o Liběchovu dozvídáme z písemných pramenů z roku 1316, kdy byl sídlem šlechty. Majitelé zámku se velmi často střídali. V roce 1557 koupil celý komplex Kašpar Belvic a rozšířil jej a přebudoval v renesanční sídlo s vodním příkopem, který byl napájen z řeky Liběchovky. Tvrz měla sgrafitovou omítku s psaníčkovitým vzorem, která je dnes z východní strany zámku patrná. Jedni z významných umělců, kteří se podíleli na výzdobě a přestavbě Liběchova ve 20. letech 18. století, byli V. Vavřinec Reiner, od něhož pochází výzdoba Sala terreny. Při přestavbě byl rovněž nahrazen mansardový krov valbovou střechou, a v zámeckém parku se objevily sochy od Matyáše Brauna. Ty se ale nyní restaurují a kvůli špatnému stavu se do parku již zřejmě nevrátí. Nejspíše by pro ně měla být zřízena některá z budov Liběchovského komplexu.



Místnost 01 - a) zazděné dveře; b) vyzdívka po peci; c) nově proražené dveře; **Místnost 02** - a) nová vyzdívka parapetu; b) zazděné dveře; c) zazdívka komínové šachty; d) zazdívka dveří; **Místnost 03** - a) cihelná přízdívka pod parapetem; b) zazdívka otvoru; c) zazdívka dveří; **Místnost 04** - a) nově vydlážděná podlaha; **Místnost 05**; **Místnost 06** - a) cihelná přízdívka pod oknem; b) kamenný rám po kamnových dvířkách; **Místnost 07** - a) zazděné dveře; **Místnost 08** - a) vyzdívka komínové šachty; b) fresky, nalezené pod novou vrstvou omítky; c) nově vydlážděná podlaha; **Místnost 09**; **Místnost 10**; **Místnost 11** - a) zazdívka vstupu; **Místnost 12** - a) cihelná přízdívka; b) nově proražené dveře; **Místnost 13** - a) zazdívka v boční stěně průrazu; b) nově proražené dveře; **Místnost 14** - a) úprava středového sloupu; b) zazdívka vstupu; c) nově prolomený oblouk; d) prodloužená zeď; e) zazděný vstup do sklepa; **Místnost 15** - a) dveře proražené dveře v původním výklenku; **Místnost 16** - a) nové okno; **Místnost 17** - a) zazděné dveře do sklepa; b) kamenné schody; **Místnost 18** - a) zazděné dveře
b) zbytek kamenného rámu po mříži; c) zazdívka otvoru; **Místnost 19**; **Místnost 20**; **Místnost 21**; **Místnost 22** - a) cihelná přízdívka pod oknem; b) prolomený vstup; **Místnost 23** - a) zazděný vstup; **Místnost 24**; **Místnost 25** - a) zazdívka parapetu se zbytkem kamenné podokenní římsy

V roce 1811 zámek vyhořel a následně po opravách byl přezdoben J. Navrátilem (1838-1843). Úpravám se nevyhnul ani zámecký park, který byl předělán v Anglickém stylu. Roku 1855 byl přestavěn sál Alžbětinskou gotikou, rovněž byla snesena cibulová věž a byla nahrazena novým romantickým cimbuřím. Od roku 1878 se opět začali střídát nevýznamní majitelé. Zámecký park byl v letech (1870-1873) předělen rakouskou železnicí. Od roku 1920 je Liběchov vlastnictvím státu. Už v roce 1925 byl prohlášen státním památkovým ústavem za umělecko-historickou památku. V roce 1927 byly zahájeny restaurátorské práce olejových maleb a interiéru. Za 2. sv. války sloužil zámek Němcům jako lazaret, což se výrazně podepsalo na jeho vnějším i vnitřním stavu. Od roku 1949 byl zámek používán jako ubytovací zařízení pro účely zemědělské výroby. Ale už v roce 1950 byly znovu zahájeny záchranné restaurátorské práce školou profesora Slánského. Poté byl zámek propůjčen Československému státnímu filmu, který svými zásahy zámek a přilehlou konírnu podstatně znehodnotil. V roce 1963 byl zámek předán do péče Národnímu muzeu a posléze Náprstkovu muzeu, které zde umístilo sbírku Asijských umění. V roce 1967 byla provedena rekonstrukce horní části věže, která dostala původní podobu na základě studií historických materiálů. Také byla upravena střecha a plastiky. Byla obnovena výzdoba z doby J. Navrátila a byla pořízena nová okna a vyměněny všechny podlahy.

Během povodní v roce 2002 dosáhla voda v zámku 3m nad podlahu přízemí, které bylo zaplaveno kompletně. Naštěstí byla celá expozice včas vystěhována. Zničilo se pár kusů nábytku, sklad s publikacemi a kopie plánů zámku. Zničena byla také nově instalovaná ústředna. Ale co bylo velmi poškozeno, jsou nástěnné malby v orientálním salónu, které mají světový význam.

Po povodních byly odstraněny nánosy bahna a omyty stromy v parku, jelikož ve vodě byl vyplavený odpad ze Spolany a topná nafta z prasklé nádrže, která se utrhla z blízkého zdravotního střediska. V části parku, kde jezdí železnice, byl na náklady povodí Labe zpevněn břeh.

Z výpovědi paní kastelánky

„Z úterý na středu, ve čtvrt na pět, začala vnikat voda do zámku. To nás překvapilo. Ne proto, že voda vnikla do zámku, ale to, že voda vnikla do salónů podlahou. Tlak byl obrovský. Byli jsme se podívat nahoře na kostelíku. Přivaly vody byly docela velký. Dělal se zábrany, protože pod tou dráhou jsou podchody k vodě. Bylo vidět, jak voda přibývá, a že tlak je obrovský. Pak to povolilo a už to začalo. Vyklízeli jsme už od pondělka, protože v celém prostoru přízemí

byla expozice a samozřejmě těch věcí v ní byla strašná spousta. Přirozeně tam těch předmětů bylo daleko víc a bylo to opravdu hrozné. A nás tu tak moc není, protože stabilní stav je 10 nebo 11 lidí. A z toho někteří lidé měli dovolenou a někteří se sem vůbec nedostali. A někteří taky, noProstě bylo nás málo. Ještě je tady bezpečnostní služba a ti nám rovněž pomáhali. Docela dost. Jako poslední věc jsme ještě sháněli chlapičky tady v hospodě. Ti nám pomohli vystěhovat klavír na první podestu, protože všechno bylo už obsazený. Dalo by se to dát ještě výš, ale přirozeně nikdo nečekal, že se to dostane výš než na tu první podestu. Vůbec jsem si nemyslela, že to bude takový. Bylo to pro nás překvapení. Odfrkli jsme si, že jsme ty věci vystěhovali tak vysoko. Jak se ukázalo posléze, bylo to pořád ještě málo. Měli jsme ještě výstavu v residenci, tak tu jsme přestěhovali do věže. Prostě to, co se dalo, a byli jsme schopni vystěhovat, jsme vystěhovali. Ale zůstalo tam ještě spousta věcí. A to docela těžkých a těžko odstranitelných a tak. Bylo to docela zajímavé pozorovat, protože zámek, vlastně celý areál je protkán vodami. Třeba Liběchovka je poměrně vodnatá říčka a pak jsou tam na pravý straně prameny a zleva tam je jeden rybníček a je zásobený vlastními prameny. A pak ještě Mlýnský potok, který teče kolem domu. Ta hladina se, přesto že všude bylo spousta vody, tak ta hladina se neměnila. Byl to mlýnský náhon, který teďka prochází pod silnicí. Každoročně jsou tu malé záplavy. Jde to trochu do zahrady, tam podél tratě. A všechny hladiny vystoupaly a voda se rozlévala. Koryto Labe je dost hluboký, takže trvalo, než se naplnilo. Ale pak už to byl rychlý spád. Sledovali jsme, jak to jde do zahrady a jak se to přibližuje k zámku. A jak ex post ty pani strkaly hadříčky pod dveře v Sala terreně, aby tam nevnikla voda. Pak na to přišly pytle. Pořád jsme ještě mysleli ..., no nemysleli, ale to počínání ex post je takový legrační. Ne teda že by to byla nějaká veselice, to ne. Když už bylo všude jezero, tak si hoši z bezpečnostní služby sehnali pramici, na který objížděli a zároveň hlídali areál zámku, protože to bylo obrovský jezero do daleka a do široka. Ten balkon, co je do zahrady, byl jenom kousek od hladiny. Kdyby se nějaký šikovný člověk vypravil, tak mohl dobře slézt do prvního patra a mohl tam jednoduše rabovat. Všechno to byly takový obavy, že člověku přijde, že to už dneska není pravda, ale je to fakt. Byli jsme rádi, že to takhle bylo, protože jsme tu loď úporně sháněli, a protože všechno bylo zatopený, všechny ty objekty, to byl naprostý konec a už to bylo bez spojení a dané všanc kdekomu, kdo by byl ochoten a schopen se zúčastnit takových hrátek. Jenom jsme koukali, jak voda přitéká a jak se zvedá hladina. Mužovi jsem právě říkala, že mám z té noci úplné výpadky, některé věci si vůbec nepamatuji, jestli je to taková ta obrana organismu, nebo jestli to je takové šílené vypětí. Prostě nevím, nepamatuji si některé věci. Pak už ta voda šla do zámku a nádvoří se zaplnilo. Byl to fojfr. Přízemí zámku, část pokladny je lehce vyvýšená nad terén nádvoří. Pořád jsme ještě mysleli, že se to třeba ..., ne že by se to třeba zastavilo, ale že to prostě nemůže přijít tak vysoko. Potom jsme to stěhovali vodou. Mnoho věcí se nosilo a vynášelo do prvního patra a tam se to hromadilo v tom sledu, kdy všichni to dají na první schod a pak ty další nemají kam. Dává se to na ten nejbližší kraj a prostory vzadu jsou volný. Taková ta klasika, která nás potkala. Bydlela jsem tady v drobném domku vlevo, to byl takový roztomilý domeček. A tam že se nastěhujeme, až si to dáme dohromady. Ale voda byla rychlejší, než jsme byli my. Ráno, tak po 7 hodině, se voda tak šíleně přibližovala k domečku a v zámku se to ukrutně zdvihalo. Taky jsme potřebovali vystěhovat svoje vlastní věci, protože jsme tam měli všechno.“

Plány do budoucna

Zámek vybavit novou elektroinstalací a novým zabezpečovacím systémem. Objevené stavební propozice se znovu omítnou. Vnitřek a vnějšek se nově omítne. Oficiální náklady, které vyčíslila pojišťovna, jsou 30 000 000 Kč. Ve skutečnosti jsou mnohem vyšší.

Dolní Beřkovice – zámecká kaple

Exteriér

Kaple je zasazena do komplexu zámku. Ze zámku vyčnívá jen přední štít kaple. Uprostřed štítu jsou dvě spojená oblouková okna. Na horní části štítu je výklenek, který slouží pro zavěšení zvonu, který tam již není.

Do kaple se vstupuje přes hlavní vchod zámku.

Interiér

Do kaple se vchází velkými, dvoukřídlými, dřevěnými dveřmi, za kterými klesá pět dřevěných schodů. Mezi třetím a čtvrtým schodem stojí druhé dvoukřídlé dveře, ale na rozdíl od hlavních dveří jsou tyto prosklené. Po vstupu do kaple vidíme po pravé straně mramorovou kropenku mírně zapuštěnou do zdi. Nad kropenkou se nachází freska s nápisem do půlkruhu a křížem uprostřed. Kropenka a vchodové dveře se nachází na západní stěně. Na západní stěně nás zaujmou v pravé polovině varhany, které pozvolna nasedají na kůr. Mezi západní stěnou a stropem jsou tři lunetky. Mezi první a druhou lunetkou z levé strany vidíme fresku s klečící dívkou z roku 1928. Severní stěna má dvě obdélníková okna se segmentovým zakončením. Mezi okny visel obraz na plátně, který museli být kvůli restaurování sejmuty, stejně jako ostatní dřevěné věci a obrazy namalované na plátně, které podlehly síle vody. Na rohu severní a západní stěny je vyvýšený vchod do malé šestiúhelníkové místnosti, se dvěma okny a kopulovitým stropem. Vpravo i vlevo od vchodu visel na každé straně jeden obraz na plátně. Na západní straně stál dřevěný oltář (odvezen na restaurování). Zadní část presbytáře prosvětlují dvě obdélníková okna s mírně zaobleným horním parapetem, zasazená do jednoho výklenku stejného tvaru. Okna mají ozdobně vybroušená skla. Celý presbytář je na vyvýšeném schodu a presbytář překlenuje valená klenba. Vpravo i vlevo od presbytáře jsou zasazeny do zdi obdélníkové náhrobky rodu Lobkoviců. Vlevo od oltáře si můžeme všimnout fresky namalované na prostoru mezi stropem a zdí, taktéž z roku 1928. Vlevo od fresky místnost osvětluje další obdélníkové okno se segmentovým zakončením. Toto okno má stejně jako okna za presbytářem ozdobně broušená skla, ale mají navíc uprostřed vybroušenou hlavu z barevného skla. Před celou jižní stěnou je dřevěný kůr s putti na přední stěně. Kůr volně nasedá na varhany před západní stěnou. Stejně vypadalo i obložení kolem celé místnosti. V pravé části jižní strany můžeme ve zdi vidět další malý náhrobek rodu Lobkoviců. Na podlaze stoupáme po kamenné podlaze a strop je překlenut neckovitou klenbou. Krátce po povodních, když voda ustoupila, brigádníci rychle odnášeli dřevěné věci, obrazy a jiné věci, které povodeň poničila na restaurování. Při těchto

pracích objevili tajné dveře, které vedou do prostoru pod kůr. Pod kůrem narazili na starý "poklad". "Poklad" obsahoval cenné obřadní mísy, kalichy, tácky a jiné věci, které byly dříve potřebné k různým obřadům.

Závěr

Celkem jsme zmapovali 5 památek na Mělnicku zatopených v roce 2002. A to: zámeckou kapli v Dolních Beřkovicích, kostel ve Vrbně a na Pšovce, hrobku s kaplí v Hoříně a zámek v Liběchově. Zdokumentovali jsme především po povodních nově objevené propozice i zachovalé původní výzdoby (fresky). Tyto prvky byly teprve nepřímo objeveny při úpravě prostor zdevastovaných povodní. Naslouchali jsme též živým svědectvím a získali informace od lidí, kteří povodeň zažili. Všechny tyto prvky jsme se pokusili uspořádat do čitelné formy v našem sborníku.

Během podzimu 2003 zamýšlíme uskutečnit benefiční výstavu.

Použitá literatura

Národní Muzeum v Praze: Zámek Liběchov

Kolektiv vědeckých a odborných pracovníků Ústavu teorie a dějin umění ČSAV v Praze za vedení a redakce E. Pocheho: Umělecké Památky, Academia 1982

Holosková, Nechvátal: Archeologické Rozhledy, 1993

Macek, P., Zahradník, P., Beránek, J.: Průzkumy Památek VIII, 2/2001

Böhm, L., Romanovský, B.: Královské věnné město Mělník a okres Mělnický, 1892

Sborník Liběchov

English resume

We researched five historic buildings drawned in year 2002. It was the castle Dolní Beřkovice, the church in Vrbnno and Pšovka, the thomb with church in Hořín and the castle Liběchov. We documented new propozitions and decorations which were invented after the flood. They were invented because there were some build changes needed. We also used testimony of people who saw the flood. We tried to write all of these information into our publication. Our second aim was to make benefit exhibition in autum 2003.